

ВЕБ-ПОРТФОЛІО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

к. п. н. Хміль Н. А.

Україна, м. Харків, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ARTICLE INFO

Received 14 December 2017
Accepted 28 December 2017
Published 10 January 2018

KEYWORDS

Web-portfolio,
future teachers,
cloud technologies,
professional readiness,
educational process

ABSTRACT

The article raises the problem of improving the professional training of future teachers, in particular concerning the use of the portfolio method in the process of forming their skills and abilities in the use of cloud technologies in the educational process of the school. The analysis of various approaches of scientists to the definition of the concepts of "portfolio", "student portfolio", "web portfolio", the essence of the concept of "student's web portfolio" is specified. The author highlights the experience of using the web portfolio tools while studying the discipline "Modern Information Technologies". Attention has been given to the characteristics of the tool base for creating a web portfolio, in particular to services Google Drive, Blogger, Google Sites and YouTube. Recommendations are given for creating a web portfolio of students' academic achievements in the discipline "Modern Information Technologies". It was denoted that using of web portfolio tools helps to form a new culture of learning for students, to raise the level of their cognitive, research and creative activities.

© 2018 The Author.

Вступ. У сучасних умовах поступового впровадження хмарних технологій у шкільну практику провідним завданням педагогічних вишів є підготовка майбутнього вчителя, здатного ефективно застосовувати їх можливості в освітньому процесі з метою забезпечення всебічного розвитку учнів. Її успіх визначається необхідністю застосування таких інноваційних педагогічних технологій та методів навчання, які спрямовані на ефективну організацію самостійної роботи студентів, розвиток у них рефлексивних умінь, навичок самооцінки власних досягнень, творчого підходу до моделювання майбутньої педагогічної діяльності, вироблення комунікативних та інформаційно-технологічних умінь. На наш погляд, серед таких найбільший потенціал має портфоліо.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що вчені (Я. Бельмаз, Л. Гризун, В. Запорожко, М. Кадемія, О. Коханко, В. Красильникова, Н. Михайлова, М. Нікіфорова, О. Онопрієнко, К. Осадча, Л. Панченко, Р. Пінчур, С. Пейн, Є. Полат, Ю. Романенко, О. Смолянінова та інші) розглядають використання портфоліо в освіті в різних аспектах, а саме, як: форму, технологію та метод навчання; засіб контролю навчальних досягнень, розвитку

творчої активності та рефлексії. Проте, проблема використання веб-портфоліо в процесі опанування майбутніми вчителями методики використання хмарних технологій в освітньому процесі не була предметом окремого дослідження.

Мета статті: визначити сутність поняття «портфоліо», розкрити його педагогічні можливості щодо застосування у вищій школі та обґрунтувати реалізацію веб-портфоліо як засобу формування професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій в освітньому процесі.

Результати дослідження. Аналіз наукової літератури свідчить, що визначення поняття «портфоліо» знайшли своє трактування у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. За М. Нікіфоровою, «портфоліо» визначається як «сучасна освітня технологія, основою якої є застосування методу аутентичного оцінювання результатів навчальної та професійної діяльності, та *продукт*» [5]. За визначенням В. Красильникової та В. Запорожко, портфоліо – це *спосіб фіксування, накопичення і оцінки індивідуальних досягнень особистості або особистих досягнень людини в певний період її*

діяльності; *пакет робіт* особистості, який пов'язує деякі аспекти його діяльності в більш повну картину, або заздалегідь спланований підбір досягнень людини [4]. Я. Бельмаз трактує портфоліо як *систематичний і спеціально організований збір доказів*, який слугує засобом системної рефлексії власної діяльності і презентації результатів у одній або більш галузях для поточної оцінки компетентностей чи конкурентоспроможності на ринку праці [1, с. 26].

На думку Ю. Пелеха, «портфоліо студента» – це *збирання професійної інформації* про себе: індивідуальних освітніх звітів, виконаних під час аудиторної та поза аудиторної роботи; творчих проектів, зафіксованих у звіті; зразки робіт; документи, рекомендації, резюме; фотографії соціально значущої практичної діяльності студента [6, с. 137].

Поділяючи думку Ю. Пелеха, зазначимо, що цінність портфоліо виявляється в тому, що використання цієї технології у навчальному процесі сприяє розвитку ІКТ-компетентності майбутніх учителів [6]. Саме в портфоліо закладено значний потенціал для самоаналізу рівня сформованості професійних здатностей студентів [3, с. 45].

О. Романенко вважає, що портфоліо студента – це інструмент самооцінки особистісної пізнавальної праці студента, рефлексії його особистісної діяльності, самоконтроль та самоперевірка своїх досягнень, аналіз, аргументація та планування подальших дій, рішень, і нарешті, зміна особистісних успіхів (або віра в особистісний успіх) [7, с. 38].

Основна мета складання портфоліо студента – відстеження й облік навчального прогресу, демонстрація його творчих здібностей, дисципліни, умінь концентрувати увагу на різних аспектах своєї професійної діяльності. Воно сприяє індивідуальному просуванню ідей, показує зростання студента; відповідає потребі у самореалізації; є методом мотивації цілеспрямованості в досягненні власних завдань освіти; є елементом практично-орієнтованої освіти, що виховує ініціативного професіонала [6, с. 137-138]. Дає змогу майбутнім учителям ще під час навчання визначитися зі своїми інтересами, із майбутньою галуззю професійної діяльності. Кожен студент аналізує власні можливості, крок за кроком розширює їх, має конкретні наміри щодо своєї роботи у майбутньому, ставить професійну мету, досягає її.

Детальніше приділимо увагу сутності веб-портфоліо. Вивчаючи особливості

використання веб-портфоліо в навчальному процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови, С. Іць визначає веб-портфоліо (web-портфоліо) як інноваційну технологію, яка характеризується: гіпертекстовою побудовою веб-ресурсу, що дозволяє реалізувати зв'язок між компонентами моделі портфоліо найбільш наочно у вигляді перехресних посилань; структурованістю, відкритістю, платформонезалежністю, гнучкістю веб-ресурсів, що дозволяють їх модифікувати, проводити пошук і порівняльний аналіз, будувати різні візуалізації контенту (зведені таблиці, діаграми тощо); комунікативною спрямованістю веб-ресурсів, що дозволяє студентам здійснювати інформаційну взаємодію на базі своїх портфоліо [2].

Спираючись на наукові роботи [2; 4; 5], нами сформульовано власне трактування дефініції «веб-портфоліо студента» – це створений студентами сайт, де розміщено результати їх навчальної діяльності (звіти з лабораторних робіт, індивідуальних і спільних дослідницьких і творчих завдань, проектів тощо), які відображають навчально-професійні досягнення, що підтверджує сформованість у студентів на достатньому рівні набутих знань та вмінь.

М. Нікіфорова [5] виокремлює такі види веб-портфоліо як:

- практико-орієнтовані;
- проблемно-орієнтовані;
- проблемно-дослідницькі;
- тематичні.

За часом створення веб-портфоліо розподіляються на тижневі, семестрові та курсові.

Ураховуючи необхідність набуття майбутніми вчителями умінь структурувати матеріал, творчо та естетично представляти свої практичні досягнення в аспекті використання хмарних технологій в освітньому процесі, визначати прогрес у навчанні, нами було застосовано технологію «веб-портфоліо студента».

Представимо власний досвід її реалізації в межах навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології», мета якої спрямована на озброєння студентів загальнотеоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками роботи із хмарними технологіями та формування в них методичного вміння застосовувати їх в освітньому процесі школи через організацію квазіпрофесійної діяльності.

Упровадження засобу веб-портфоліо надало можливість організувати простір для рефлексії, самооцінки та самоаналізу діяльності

студентів, формувати у них нову культуру навчання. Вони створювали веб-портфоліо навчальних досягнень. Його структура визначалася наявністю розділів і підрозділів – тем, що були передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Наприклад, «Створення презентацій за допомогою хмарних сервісів», «Хмарні сервіси планування діяльності вчителів та учнів у навчально-виховному процесі», «Використання віртуальних інтерактивних дошок в освітньому процесі», «Хмарний сервіс Google Форми у навчально-виховному процесі: створення анкет, опитувальників, вікторин із мультимедійним вмістом, тестів» та інші. У процесі його розробки студенти дотримувалися таких вимог щодо оформлення: структурованість; зручність для перегляду; тематична завершеність; логічність; простота, охайність і професійність.

Так, у підрозділі «Створення презентацій за допомогою хмарних сервісів» у веб-портфоліо студентами було розміщено: презентацію-резюме, презентацію-казку для виховного заходу, презентацію для навчального заняття та алгоритм роботи з тим чи іншим сервісом (Google Презентації, Prezi, Canva та інші). Опановуючи прийоми роботи з Google Календар, студентам пропонувалося створити як особисті календарі, так і для спільного використання. Наприклад, розклад навчальних занять, календар «Тиждень факультету», календар «Свята та обряди українського народу» та інші та результат діяльності зафіксувати у веб-портфоліо. Вивчаючи методику роботи із сервісами віртуальних інтерактивних дошок (Padlet, Lino It), студентами було розроблено та розміщено відповідні дошки (стіни) для навчального та виховного занять.

Для створення веб-портфоліо студентам пропонувалося застосовувати такі хмарні сервіси, як:

1) <https://drive.google.com/> – це сервіс для збереження та роботи із різними файлами – текстовими, електронними таблицями та презентаціями, а також із зображеннями та відеоматеріалами. Сервіс дозволяє завантажувати та зберігати документи більшості популярних форматів; створювати, редагувати та, за потреби, надавати до файлів спільний доступ; розміщувати готові документи в блозі, на сайті. Сервіс має можливість підключати доповнення, які розширюють

функціональність інструментів Google Drive для виконання деяких спеціалізованих завдань;

2) <http://blogger.com> – сервіс, призначений для створення блогу користувача. Надає можливість розміщувати збірки авторських матеріалів на одному Інтернет-ресурсі, організувати мережеву взаємодію з відвідувачами, наприклад, викладачем, студентами;

3) <https://sites.google.com/> – сервіс, призначений для створення сайтів. Він має режим візуального редактора, який дозволяє створювати html-сторінки, розміщувати на них інформацію із додатків Google, інших мережевих сервісів у вигляді гаджетів та гіперпосилань. Крім цього, Google Сайт має зручну навігацію щодо створення сторінок, безкоштовні шаблони та теми оформлення;

4) <http://www.youtube.com/> – Інтернет-ресурс для перегляду, завантаження та розміщення відеороликів.

Робота над веб-портфоліо (блогами та сайтами) проводилася студентами впродовж усього періоду вивчення дисципліни, що завершилася їх презентацією (див. рис. 1) та підбиттям підсумків (рефлексією) на заліковому занятті.

Рис. 1. Приклади веб-портфоліо (блогів) студентів

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що використання веб-портфоліо в процесі навчання майбутніх учителів методиці застосування хмарних технологій в освітньому процесі школи надає можливість залучати їх до систематизації та визначати прогрес власних навчально-професійних досягнень, сприяє підвищенню у них активізації творчої діяльності, забезпечує зростання рівня сформованості їх ІК-компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бельмаз Я. М. Викладацьке портфоліо як один із провідних методів професійного розвитку викладача вищої школи. Проблеми саморозвитку та самовдосконалення особистості в умовах модернізації педагогічної освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 22 листопада 2017 р. / Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. академ.» Харків. облради. Харків, 2017. С. 26–29.
2. Іць С. В. Технологія використання Web-портфоліо у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/11268/1/lts.pdf> (17.12.2017).
3. Коханко Олена Портфоліо як ефективний засіб формування готовності майбутніх учителів до роботи в групі продовженого дня. Наукові записки. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2015. Випуск 7 (I). С. 45–48.
4. Красильникова В. А., Запорожко В. В. Использование электронного портфеля при подготовке будущего учителя информатики. Информатика и образование. 2007. № 12. С. 99.
5. Никифорова М. В. Электронный портфолио как средство формирования информационно-коммуникационной компетентности будущих педагогов. Вестник Московского государственного областного университета. Серия «Педагогика». 2010. № 3. Москва : Изд-во МГОУ. С. 57–60. URL : http://knigainformatika.com/literatura_spisok/ped_3_2010.pdf#page=57 (17.12.2017).
6. Пелех Ю. В. Ціннісно-смісловий концепт професійної підготовки майбутнього педагога: монографія ; за ред. М. Б. Євтуха. Ріне : Тетіс, 2009. 400 с.
7. Романенко Ю. А. Портфоліо студента: дидактичний аспект. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 2. С. 38–40.